

MEIDÄN PERHE – UUSPERHE

Tietoa uusperheestä äitiys-, lasten ja perheneuvolan työntekijöille

Uusperheneuvojakoulutus 2013

Suomen Uusperheellisten Liitto ry.

Kehittämistehtävä

Ketola Elina

Kurjenrauma Katja

Sisältö

LUKIJALLE	3
UUSPERHEEN PERUSTA ON PARISUHTEESSA	4
YHTEINEN LAPSI LUJITTAÄ PERHETTÄ	6
Tieto uusperheen raskaudesta vaikuttaa moniin	7
VANHEMMUUDEN ERILAISET ROOLIT	8
SISARUSSUHTEISTA UUSPERHEESSÄ	10
PERHEYTYMISEN POLULLA	12
Uusperheen kehitysvaiheet	13
Ulkopuolisuuden yhteinen kokemus	14
LÄHDELUETTELO	16

Lukijalle

Uusperheet kaipaavat uusperhetietoutta perheen eri kehitysvaiheissa. Vauvan syntymä on monen uusperheen elämässä vaihe, jolloin hakeudutaan julkisten palvelujen piiriin äitiys- ja lastenneuvolaan. Vauvan syntymä yleensä myös aktivoi vanhempia vastaanottamaan uutta tietoa. Syntyvä lapsi haastaa vanhempia miettimään parisuhdettaan ja perhe-elämäänsä sekä löytämään tapoja, jotka vahvistavat lapsen ja perheen hyvinvointia. Ajatus tiedon jakamisesta uusperheille syntyi näistä lähtökohdista käsin.

Käsissäsi on tietopaketti joka on suunnattu lapsiperheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille. Rinnalle on tehty opas, jonka aihealueet kattavat uusperheen keskeisiä teemoja. Se on tarkoitettu aikuisille, jotka ovat perustaneet uusperheen ja haluavat ymmärtää niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat uusperheen arjessa. Opasta voidaan käyttää informaation lähteenä ja jakaa lapsiperheille neuvoloissa sekä perheneuvoloissa. Tavoitteena on, että opas toimii ajatusten herättäjänä ja rohkaisee tarvittaessa hakeutumaan lisätiedon ja tuen lähteille.

Uusperheen perusta on parisuhteessa

Uusperhe on perhe, jossa parisuhteessa elää kaksi aikuista ja ainakin toisella tai molemmilla on lapsi/lapsia aiemmasta parisuhteesta, jotka ovat mukana jo liittoa solmittaessa tai yhteen muuttettaessa (Räisänen ym 2013). Lapset ja aikuiset muodostavat siten yhdessä uusperheen. Uusperheen, jossa on lapsi/lapsia edellisistä liitoista ja myös yhteinen lapsi/lapsia, sisälle muodostuu yhteisten lasten myötä ”ydinperhe” (Larkela, 2013). Nämä perheet ovat yleensä perustettu nuorimpina kuin ilman yhteistä lasta elävät uusperheet (Rauha 2003).

Uusperheiden parisuhteessa löytyy runsaasti halua sitoutua ja yhteinen rakkaustarina on tärkeä. Uusperheen parisuhteelle pidetään merkittävänä, että aiempi eroprosessi on käyty loppuun ja tunneyhteys ex-puolisoon päättynyt (Malinen 2011). Eroon liittyvän surutyön tekeminen on eritahtista eri perheenjäsenillä. Lapsen surutyö vanhempien erosta voi olla vielä kesken vaikka vanhempi olisi jo uudessa parisuhteessa. Vanhempien on hyvä ymmärtää lasten usein toivovan omien vanhempien palaavan yhteen ja uusperheen parisuhteen päätyvän. Lapset surevat vanhempien eroa joskus pitkäänkin.

Uuden parin ja lasten välillä on sisäänrakennettu eturistiriita. Pariskunta kaipaava yksityisyyttä, eli tilaisuutta olla kahden ilman lapsia. Lapset taas pelkäävät vanhemman menetystä ja vaativat entistä enemmän tämän huomiota. (Wallerstein 2007.) Uusperheessä lapsen ja vanhemman suhteesta tulee huolehtia riittävästi. Erityinen haaste on, miten vahvistaa parisuhdetta loukkaamatta lapsia ja aiheuttamatta liiallista kateutta ja mustasukkaisuutta, etenkin uusparin alkuvaiheessa. Tutkimusten mukaan erittäin läheinen parisuhde lisää konflikteja uusperheissä, varsinkin tyttärien on vaikeampi hyväksyä äitinsä ja isäpuolensa läheistä suhdetta. (Malinen & Larkela 2011.)

Uusperheessä vanhemmuus ja parisuhde kulkevat rinnakkain alusta alkaen koska ainakin toinen aikuisista on jo vanhempi. Vanhemmuus voi luoda reunaehdot parisuhteen alkuvaiheessa monella eri tavalla. Joskus vanhempi haluaa seurustella ”salassa” jotta lapset eivät joutuisi kokemaan uutta pettymystä (vanhempien eron jälkeen) jos uusi suhde ei onnistukaan. Samankaltainen toive voi olla myös toisella osapuolella: uusi kumppani haluaa varmistuksen suhteesta ennen kuin tutustuu puolison lapsiin. Joskus vaikeudet ex-puolison

kanssa voivat herättää halun pitää uusi suhde salassa. Uusperheen parisuhteen rakkaustarina onkin usein tabu siinä ympäristössä jossa he elävät. (Malinen & Larkela 2011.)

Vaikka uusperheen parisuhde voi päättyä eroon siinä missä ensimmäiset liitotkin, ovat monet uudet liitot paljon onnellisempia kuin ensimmäiset. Lapset ja aikuiset pääsevät

huonommista, riitaisista oloista aloittamaan uutta, parempaa elämää. (Wallerstein 2007.)

Yksi tärkeimmistä uusperheen parisuhteen haasteista on se, miten vahvistaa parisuhdetta kun ulkopuoliset voivat arvioida tai jopa kyseenalaistaa sitä (Malinen & Larkela 2011). Eron

jälkeen mm. sukulaisten huoli saattaa korostua jopa velvollisuutena puuttua uusperheen sisäisiin asioihin (Larkela 2012). Toisaalta ulkopuolinen paine ja epäily voi edistää uusparin perheytymistä koska uuspari tietää jo alusta lähtien, että heillä on paljon pelissä.

Onnistumisen tahto, sitoutuminen ja usko parisuhteeseen antaa voimaa ja motivoi.

(Malinen & Larkela 2011.) Onnistuneen eroprosessin ja elämäkokemuksen kautta saatu parempi itseluottamus auttaa aikuisia arvostamaan itseä ja uutta parisuhdetta. Omien,

parisuhteelle haitallisten toimintatapojen tiedostaminen sekä aiempaa realistisemmat odotukset auttavat löytämään ratkaisuja uuden parisuhteen koossa pitämiseksi. (Sahla

2013.)

Yhteinen lapsi lujittaa uusperhettä

Uusperheen lapsi voi syntyä vanhempiensa edellisistä liitoista olevien lasten sisarukseksi joko uusparin ensimmäiseksi yhteiseksi lapseksi tai perheeseen jossa on jo sekä yhteisiä että toisen vanhemman tai kummankin vanhemman aiemmasta liitosta olevia lapsia. Vauvan sisarukset voivat asua perheessä koko ajan tai ajoittain, säännöllisesti tai epäsäännöllisesti.

On myös perheitä, joissa syntyvä lapsi ei tapaa lainkaan vanhempansa aiemmasta liitosta syntyneitä lapsia. Tämänkaltaisia tilanteita syntyy esim. kun toisen vanhemman edellinen liitto on päättynyt riitaisaan eroon eikä vanhempi tapaa lasta.

Uusperheessä lapsen odotus ja syntymä lisää aikuisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Yhteinen lapsi voi auttaa perheen ulkopuolisia hyväksymään paitsi uusperheen perheenä, myös aikuiset tässä parisuhteessa. Perheessä jo oleville lapsille uuden lapsen syntymä voi olla merkinä siitä, että oma vanhempi on hyvin sitoutunut uuteen puolisoon. Lapsen hankinnassa voi olla myös kysymys uusperheen tietoisesta lujittamisesta (Rauha 2003). Yhteisen lapsen synnyttyä uusperheen sisälle syntyy ydinperhe, josta seuraa jälleen lasten aseman ja vanhemmuuden uudelleenmäärittely (Broberg 2013; Räisänen ym.2013).

Rauha (2003) toteaa raskauden ja vauvan syntymän merkitsevän lapsettomalle äitipuolelle tasoihin pääsemistä miehen ex-puolison kanssa: häntä ei voida enää mitätöidä toteamalla, ettei hän tiedä mitään lapsista. Äitipuolen mahdollinen mustasukkaisuus miehensä ex-vaimosta yleensä vähenee ja hänen suhtautumisensa lapsipuoliin voi muuttua suvaitsevammaksi. Hän alkaa ehkä ymmärtää lasten äitiä entistä paremmin tajutessaan, miten vahva side äidin ja lapsen välille kehittyy varhaislapsuuden aikana.

Tieto uusperheen raskaudesta vaikuttaa moniin

Menneisyys on uusperheessä aina läsnä, eikä uusperheessä olla parisuhteesta huolimatta koskaan täysin kaksin lapsia koskevien päätösten kanssa (Malinen & Larkela 2011).

Uusperheessä vauvaa odottava pari joutuu ratkaisemaan, kertooko ja miten kertoo raskaudesta ex-puolisolle. Vauvan syntymä on lapselle tärkeä asia, mutta se voi herättää myös ristiriitaisia tunteita ja pelkoa siitä, ettei toinen vanhempi hyväksy tilannetta. Lapsen

kannalta on tärkeää, että lapsen kumpikin biologinen vanhempi tukee lasta hyväksymään uusperheeseen syntyvän vauvan.

Raskaus ja vauvan syntymä voi herättää voimakkaitakin tunteita entisissä puolisoissa. Ex-vaimo saattaa pelätä että isä lakkaa huolehtimasta edellisen liiton lapsistaan. Hän voi myös olla harmissaan oman vaikutusvaltansa vähenemisestä ex-miehensä elämässä. Kun ex-puoliso hankkii lapsen uuden kumppanin kanssa, on se lopullinen todiste hylätyksi tulemisesta ja voi satuttaa kovastikin. (Rauha 2003.) Joskus uusperheen raskaus voi aktivoida keskeneräisen eroprosessin ja vaikuttaa esim. tapaamisjärjestelyihin.

Lapsen syntyessä uusperheen ydinperhemäisyys lisääntyy mikä saattaa johtaa etävanhemman ja lapsen yhteyden heikentymiseen (Broberg 2013). Tämä näkyy kokemuksen mukaan yleisemmin isän ja lapsen välisen suhteen heikentymisenä. Etääntyminen voi toisaalta johtua etävanhemman reaktiosta, toisaalta lapsen ristiriitaisuuden lisääntymisestä mikä voi näkyä vaikeutena lähteä tapaamisiin pois vauvaperheen luota. Lapsen kannalta merkittävää on, miten toinen vanhempi kokee uusperheen vauvan ja hyväksyykö hän oman lapsensa kiintymyksen vauvaan.

Vanhemmuuden erilaiset roolit

Uusperheen parisuhteeseen liittyy alusta asti vahva tietoisuus siitä, että ”meitä” on enemmän kuin ”me kaksi”. Kun uuspari aloittaa perhe-elämän, astuu puoliso vanhemmuuteen eri-ikäisille lapsille ilman normaalia yhdessä kasvamista. Puolisot joutuvat tasapainottelemaan vanhemman roolin ja puolison roolin kanssa, mikä voi aiheuttaa keskinäisiä konflikteja. Vastaavasti lapsen toive vanhempiensa yhteen paluusta voi vaikeuttaa kiintymistä vanhemman uuteen puolisoon. (Sahla 2013.) Erilaiset odotukset, kokemukset ja toiveet elävät uusperheen arjessa, ne voivat myös tuoda ristiriitoja ja jännitteitä, joita perheenjäsenet eivät ole osanneet odottaa. Joskus käy siten, ettei uusi puoliso ole kiinnostunut puolisonsa lapsesta, jotkut eivät halua asua edellisten miesten jälkeläisten kanssa tai pitää näistä huolta (Wallerstein 2007).

Uusperheen vanhemmuuden ja kasvatuskumppanuuden yhtenä haasteena on usein entisen parisuhteen päättymisen ja vanhemmuuden jakamisen ex-puolison kanssa luoma emotionaalinen ristipaine. Entinen parisuhde on päättynyt, mutta vanhemmuussuhde ex-puolison kanssa jatkuu. Ajatellaan, että lapsen identiteetin kasvualusta on hänen omien vanhempiensa välinen suhde. Uusperheen vanhempien kasvutehtävänä onkin tiedostaa se tosiasia, että vanhemmuussuhde ex-puolisoon säilyy, vaikka parisuhde onkin päättynyt. Keskeistä on puolisosuhteen pettymysten erottaminen vanhemmuudesta. Toisaalta uusperheen parisuhde ja vanhemmuus kaipaa rajoja, joilla turvataan niiden rakentuminen ulkopuolisilta paineilta. (Mykkänen-Hänninen 2013.)

Vanhemmuutta voidaan nähdä olevan neljänlaista: biologista, juridista, sosiaalista ja psykologista. Biologinen vanhemmuus määräytyy sen mukaan, kuka lapsen kantaa ja synnyttää tai siittää. Juridinen vanhemmuus määräytyy joko avioliiton isysolettaman, isyyden tunnustamisen tai vahvistamisen, sekä adoption kautta. Keskeisin kysymys uusperheen juridiseen vanhemmuuteen liittyvissä asioissa on uusperheen vanhemman elatusvelvollisuus suhteessa kumppaninsa lapseen. (Hirvonen & Korhonen 2009.)

Sekä sosiaalisessa että psykologisessa vanhemmuudessa on kyse lasten ja vanhempien keskinäisistä suhteista ja vuorovaikutuksesta arkielämässä. Siinä missä biologinen ja juridinen vanhemmuus määritellään hyvin pitkälle aikuisen näkökulmasta, psykologinen

vanhemmuus lähtee ennen kaikkea siitä, kenet lapsi tunnetasolla kokee vanhemmakseen. Uusperheessä lapsen sosiaalinen ja psykologinen suhde aikuisiin ei synny itsessään, vaan niihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet ovat uudelleen neuvoteltavissa koko ajan.

(Hirvonen & Korhonen 2009.)

Huttusen (2013) mukaan biologinen vanhemmuus on geeniperimää, samankaltaisuutta mutta myös sen luomaa harhaa, osittain ihmisten luomia illuusioita ja rasitteita. ”Oman” lapsen klassisen syndrooman mukaan miehen elämässä on oltava ”omaa”, joka on omistettavissa ja hallittavissa. Uusperheessä miehellä voi olla biologisen isyyden lisäksi puolisonsa lapsen elämässä myös ”sosiaalisen isän” rooli; hän on läsnä ja paikalla oleva isä. Perheessä vanhemmuuteensa sitoutunut aikuiseksi kasvanut mies toimii ”miehen mallina” ja kasvattajana. Isyyden sosiaalisen puolen korostus vähenee aikaa myöden riippuen biologisen isän roolista ja asemasta lapsen elämässä. (Huttunen 2013.)

Lapsen ja biologisen vanhemman puolison välille syntyvä kiintymys edellyttää aikuisen aktiivisuutta ja sitkeyttä. Wallersteinin (2007) mukaan aikuisen täytyy voittaa lapsen alitajuinen vastustus ja pelko, että tämä aikuinen voi lähteä, jos häneen uskaltaa kiintyä. Uusperheen vanhempi ei saa lapsen kiintymystä annettuna, vaan se täytyy ansaita (emt. 252). Sosiaalisesti vanhemmaksi kasvaminen on kasvuprosessi, jossa pitää tuntea monenlaisia tunteita. Kiintymyksen syntymisen edellytyksenä on negatiivisten tunteiden läpikäyminen (Larkela 2013).

Sisarussuhteet uusperheessä

Sisarussuhde on paitsi elämän pisimpiä suhteita, myös laadultaan toisenlainen kuin muut suhteet. Sisarussuhde on lapsen varhaisten sosiaalisten taitojen kasvualusta, jossa harjoitellaan erilaisia käyttäytymis- ja toimintamalleja. (Laajasalo & Salmi 2013.)

Uusperheen lapsella saattaa olla perheessä kolmenlaisia sisaruksia. Biologisten täyssisarusten lisäksi voi olla sisko- tai velipuolia. Lapsi voi saada myös ns. uussisaruksia, jotka ovat äiti- tai isäpuolen edellisestä liitosta. (Ritala-Koskinen 2001.)

Uusperheen sisarussuhteista tekee erityisen se, että sisarusjärjestys rakentuu sattumanvaraisesti ja että lapset tulevat erilaisista perhekulttuureista. Uusperheen perustamisen yhteydessä lapsen tulee etsiä itselleen uusi rooli ja paikka sisarusten keskuudesta. Usein kuopuksen ja esikoisen paikat jaetaan uudelleen. Osa lapsista voi pelätä joutuvansa luopumaan paikastaan perheessä. (Broberg 2010.)

Vanhempien uuden parisuhteen myötä toisilleen ennestään vieraista lapsista ei tule toisilleen sisaruksia automaattisesti. Lasten suhde uussisaruksiin rakentuu hyvin eri tavoin, ehkä juuri siksi, että heillä ei ole yhteistä kokemushistoriaa kovinkaan pitkältä ajalta.

Toisaalta uussisarusten keskinäisille suhteille ei ole määritelty erityisiä pakkoja tai velvoitteita, siksi ne ovat myös vapaita muotoutumaan monella tavalla. Uusperheessä useimmille lapsille uudet sisarukset merkitsevät lisää leikki- ja harrastuskavereita. Joskus lapsen ilo uudesta sisarussuhteesta voi löytyä vaikka samankokoisista vaatteista. Lapset eivät jaa välttämättä kaikkia arkipäiviä keskenään, vaan tapaavat muutamia päiviä kerrallaan. Kuitenkin tavatessaan toisiaan riittävän usein ja säännöllisesti, voivat he tuntea olevansa toisilleen läheisiä ja melkein kuin siskoja ja veljiä keskenään. Toisaalta uusperheessä sisarussuhteet voivat jäädä myös etäisiksi esim. ikäeron tai vähäisen kanssakäymisen vuoksi. Isommilla lapsilla omat kaverisuhteet voivat muodostua uussisarussuhteita merkityksellisemmiksi. (Ritala-Koskinen 2001, Broberg 2010.)

Uusperheen yhteisillä lapsilla katsotaan olevan ylivoimainen kilpailuasema suhteessa muihin uusperheen lapsiin. Juuri biologisen siteensä vuoksi yhteinen lapsi saa kaikkien jakamatonta rakkautta, josta uusperheen muut lapset voivat joko olla kateellisia tai liittyä siihen.

Jälkimmäisessä tapauksessa yhteinen lapsi voi toimia uusperheen yhdistäjänä ja lapsille merkinä uusperheen pysyvyydestä. (Ritala-Koskinen 2001.)

Lapset odottavat uusperheessä vanhempien suunnalta keskenään tasavertaista, mutta samalla yksilöt huomioivaa kohtelua, jossa erityisen tärkeää on, että lapset eivät tule sivuutetuiksi. Vanhemman on osattava olla samalla myös erityisesti oman lapsensa vanhempi. Jos tunnesuhde omaan lapseen on liian vahva, kääntyy se lasten keskinäisten sisarussuhteiden rasitteeksi. Uusperheessä lasten tasapuoliselle kohtelulle asettaa haasteita myös se, että osa lapsista asuu perheessä vain osan aikaa. Arkinen sisaruus, samojen asioiden jakaminen ja yhdessä eläminen jäsentyvät ennen kaikkea sisarusten keskinäisen kilpailun kautta, minkä kilpailusuhteen keskellä uusperheen vanhemmilla on keskeinen tehtävä niin huomion kuin materian jakajina. (Ritala-Koskinen 2001.)

Perheytyymisen polulla

On luonnollista, että lapsen syntymä uusperheeseen voi herättää vanhemmissa myös epävarmuutta. Aikuiset voivat pohtia, muuttuuko vanhempien lasten merkitys heidän elämässä; mitä jos tästä suhteesta syntynyt lapsi tuntuukin kaikkein rakkaimmalta? Miten vanhemmat lapset suhtautuvat uuden lapsen syntymään, mitä he ajattelevat ollessaan toisen vanhemman luona? Miten ehdin huomioida kaikkia lapsia? Uusperheen haasteeksi muodostuu usein rajojen asettaminen ja säilyttäminen uusperheen sisällä, koska perheessä on (vauvan syntymän jälkeen) sinun, minun ja meidän yhteisiä lapsia (Räisänen ym. 2013). Jokainen uusperhe on erilainen joten rajojen määrittelyt on tehtävä oman perheen tarpeiden mukaisesti.

Uusperheessä lapsen mieleen rakentuu helposti kahden tason perheet: arki- ja tunne-perhe. Arki-perheellä kuvataan perhe-elämän arkista tapahtumapaikkaa, joka sisältää mm. asumisen rajat, perheen rajat ja biologisen perustan, aikuisuuden ja lapsuuden rajat. Tämän rinnalla lapselle rakentuu toisen tason perhe, tunne-perhe, jossa oleellista ovat läheiset ja lämpimät tunnesuhteet lapsen ja hänen perheeseensä lukemien ihmisten välillä. Aikuisilta vaaditaan lapsen tunne-perheeseen liittyen ymmärrystä, joustavuutta ja lasten tunteiden huomioonottamista, mutta myös kykyä tehdä selväksi arki-perheen realiteetit. (Ritala-Koskinen 2001.)

Yhteisten sääntöjen luominen on tärkeä osa perheytyymistä ja vanhemmuutta uusperheessä. Uusperheen pari, aikuiset, luovat perheen yhteiset säännöt ja tuovat ne sitten lapsille. Kaikkien tulee hyväksyä, että menneisyydessä on toimittu eri tavoin, oli erilaiset säännöt ja erilaiset tavat toimia. Yhteisten rajojen asettaminen, rakenteiden selvittäminen ja roolien selkeyttäminen lisäävät lasten turvallisuuden tunnetta. Roolien selkeyttämisen tavoitteena on asettaa uusperheen vanhemmat tasavertaisiksi toimijoiksi ja antaa lasten olla lapsen roolissa. Puolisoiden tulee pitää kiinni kahdenkeskisestä ajasta ja sen riittävydestä sekä tehdä kompromisseja keskinäisen kommunikoinnin edistämiseksi parisuhteen onnellisuuden takaamiseksi. (Malinen & Larkela 2011.)

Yhtenä työkaluna rajojen asettamisessa ja perheen yhteisten käytäntöjen luomisessa uusperheet voivat käyttää perhepalavereja. Usein riidat saavat pontta siitä, ettei odotuksista

ole puhuttu. Perhepalaverissa puhutaan ja sovitaan toimintatavoista, niin että lastenkin ääni tulee kuuluviin. Perhepalaveri on yhteinen hetki arjen keskellä, jossa luodaan yhteydentunnetta ja vahvistetaan perheytymistä. (Malinen & Larkela 2011.)

Uusperheen kehitysvaiheet

Samoin kuin kaikki perheet ja parisuhteet, myös uusperheet käyvät läpi kehityksen eri vaiheita. Prosessi on pitkä. Eri tutkimusten mukaan uusperheiden perheidentiteetin vakiintumiseen voi mennä 4 -15 vuotta. Papernow'n vuonna 1984 hahmottelema uusperhesykli kuvaa uusperheen seitsemän kehitysvaihetta. Liikkeelle lähdetään mielikuvavaiheesta ja päädytään ratkaisuun, jolloin uusperheen identiteetti on varma. (Hirvonen & Korhonen 2009.)

Mielikuva vaiheessa eletään haaveiden varassa. Toisen puolison lapset otetaan avosylin vastaan ja usko onnelliseen tulevaisuuteen on vahva. Lapset elävät myös omassa haavemaailmassaan toivoen, että isä- tai äitipuoli häviäisi ja omat vanhemmat palaisivat takaisin yhteen. Hiljalleen uusperheen aikuiset alkavat tunnistaa haavekuvia ja luoda joukkuehenkeä samalla kun tunne siitä, ettei kaikki ehkä olekaan hyvin vahvistuu. Pelko uudesta epäonnistumisesta alkaa vaivata. Haavekuvien tunnistamisvaiheessa uusperhe saattaa jakautua myös biologisten linjojen mukaan eli vanhempi saattaa "liittoutua" biologisen lapsensa kanssa. (Hirvonen & Korhonen 2009.)

Kolmannessa tosiasioiden tunnistamisvaiheessa uusperheessä nousee kielteiset tunteet ja alun unelmat kariutuvat. Tämä on vaihe, jossa pari erityisesti tarvitsee tukea ja tietoa. Avoin keskustelu puolisoitten välillä on tärkeää, sillä tämän vaiheen vaarana on, että puoliset lopulta vieraantuvat toisistaan. (Hirvonen & Korhonen 2009.)

Selvittelyvaiheessa aletaan käydä läpi vaikeita tunteita ja ristiriitoja. Tunteista puhuminen ja niiden avoin ilmaisu, johtaa usein riitelyyn. Jos oman perheen ympärille ei ole vedetty selkeitä rajoja ne on aiheellista vetää viimeistään nyt rauhoittamaan sekavaa tilannetta. (Hirvonen & Korhonen 2009.)

Viidettä vaihetta kuvataan toiminnan vaiheeksi, jossa lapset voivat edelleen vastustaa perheen luomia rajoja mutta vanhemmat alkavat työstää ratkaisuja. Perhe alkaa luoda uusperheen omia tapoja ja rituaaleja ja jättää menneet kokemukset taakse. Keskustelut ja neuvottelut alkavat sujua jouhevammin, koska perheellä alkaa olla takanaan yhteistä historiaa. Keskinäinen välittäminen lisääntyy. (Hirvonen & Korhonen 2009.)

Yhteyden luomisvaiheessa perhe alkaa vahvistua. Parisuhteelle on luotu perustaa ja perheen eri roolit ovat tarkentuneet. Perhe kykenee käsittelemään vaikeuksia, alkaa ns. ”meidän lauman” aika. Viimeisessä ratkaisuvaiheessa uusperheen identiteetti on vakiintunut eikä perheen tarvitse kysellä oikeutusta olemassaololleen. Perheenjäsenten väliset suhteet muuttuvat avoimmiksi ja läheisyys, yhteenkuuluvuuden tunne kasvaa. (Hirvonen & Korhonen 2009; Malinen & Larkela 2011.)

Sillä missä uusperheen kehitysvaiheessa perhe on uuden lapsen syntymän aikaan, voi olla merkitystä sille minkälaisiksi uudet sisarussuhteet muodostuvat. Jos yhteinen lapsi syntyy uusperheen perustamisen alkuvaiheessa, perheenjäsenillä ei ole ollut mahdollisuutta vielä sopeutua perhemuutokseen. Tässä tilanteessa lapsi etäännyttää muita lapsia. Uusperheen kehityksen keskivaiheessa syntynyt yhteinen lapsi voi ihannetapauksessa vahvistaa yhteisen perhekulttuurin muodostumista. Toisaalta isä- tai äitipuoli voi keskittyä vain yhteiseen lapseen, jolloin perheen sisälle syntyy ydinperhe, josta ei-yhteiset lapset jäävät ulkopuolelle. Vasta viimeisessä kehitysvaiheessa oleva uusperhe pystyy ottamaan vastaan yhteisen lapsen samaan tapaan kuin tilanteessa, jossa ydinperheeseen syntyy uusi sisarus. (Broberg 2010.)

Ulkopuolisuuden yhteinen kokemus

Erilaiset perhesuhteet ja elämänhistoriat ovat omiaan synnyttämään uusperheissä enemmän ulkopuolisuuden tunteita kuin ydinperheissä. Uusperheessä lapsia voidaan ”jaotella” erilaisiin ryhmiin paitsi biologisten vanhempien ts. alkuperheen suhteen, myös sen suhteen, ovatko vanhemmat eronneet. Uusperheen yhteinen lapsi ei ole kokenut vanhempien eroa. Vastaavasti vanhempien eron läpikäyneet lapset ovat kokeneet elämässään kriisin. Uusperheessä syntyneiden lasten elämän muuttuvana tekijänä ovat

sisarukset, jotka vaihtavat kotia lähi- ja etävanhemman kodin välillä. (Lahti 2013.) Näin myös asumiskäytännöt ryhmittelevät uusperheen lapsia.

Perheen sisälle voi syntyä erilaisia esim. biologisten suhteiden mukaisia ”puolueita” ja usein toisen perheen jäsenet kokevat itsensä ulkopuolisiksi (Malinen & Larkela 2011).

Ulkopuolisuutta voivat kokea esim. lapset suhteessa vanhemman uuteen parisuhteeseen; aikuinen suhteessa puolison ja tämän biologisen lapsen suhteeseen sekä aikuinen suhteessa puolison ja tämän ex-puolison suhteeseen. Vauvan synnyttyä ulkopuolisuuden kokemusta syntyy vanhemmille lapsille koska vauvan, äidin ja isän välille muodostuu erityinen yhteys.

Ulkopuolisuuden tunnetta voi vähentää puhumalla omista tuntemuksista avoimesti sekä tarkastelemalla tilanteita toisen näkökulmasta. Aikuisen tehtävänä on tunnistaa lapsen ulkopuolisuuden kokemuksia ja sanoittaa sekä selittää niitä lapselle. Uusperheessä ulkopuolisuuden tunteet ovat yhteisiä. Koska kaikilla perheenjäsenillä on tarve sekä kuulua omaan perheeseen ja että olla hyväksytyt, voi ulkopuolisuuden tunteista muodostua vääriä tulkintoja, jotka vaikuttavat yksilön käsitykseen itsestään vielä aikuisenakin.

Lähdeluettelo

Broberg, M. (2010): Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52. Väestöliitto

Hirvonen, H., Korhonen, A. (toim.) (2009): Vertaistuesta voimaa uusperheen arkeen – opas vertaisryhmäohjaajille. Suomen Uusperheellisten Liitto ry. Multiprint, Helsinki.

Laajasalo Taina, Salmi Silja (2013): Kun kolmesta tulee neljä. Opas toisen lapsen saaville perheille. Atena kustannus oy

Lapsi uusperheessä –esite. Lahden kaupungin perheneuvola. Lapsen kanssa erosta eteenpäin –projekti. Uusperhetyöryhmä. Suomen Uusperheellisten Liitto ry.

Larkela, P. (2012) Uusperheen parisuhde. Perheterapia 3/12. Suomen Mielenterveysseura. AO-PAINO, Mikkeli.

Malinen, V., Larkela, P. (2011): Parisuhde – uusperheen ydin. Väestöliitto. Oy Fram Ab, Vaasa.

Rauha, M. (2003): Äitipuolen käsikirja. Nauti elämästä uusperheessä. WSOY, Helsinki.

Ritala-Koskinen, A. (2001) Mikä on lapsen perhe? Tulkintoja lapsen uusperheistä. Väestötutkimuslaitos. Väestöliitto, D 28.

Räisänen, M., Suhonen, M., Wahlberg, K-E. (2013): Uusperheen sisarussuhteet strukturalistisen perheterapian näkökulmasta perheneuvolatyössä. Perheterapia 1/13. Suomen Mielenterveysseura. AO-PAINO, Mikkeli.

Wallerstein, J., Lewis, J., Blakeskee, S. (2007): Avioeron perintö. Eron lapset aikuisina. Therapie-säätiö, Helsinki.

Julkaisemattomat lähteet

Broberg, M. (2013): Lasten hyvinvointi uusperheessä. Luento 4.4.2013. Uusperheneuvojakoulutus, Turku.

Huttunen, J. (2013): Isä sosiaalisena vanhempana uusperheessä. Luento 7.3.2013. Uusperheneuvojakoulutus, Turku.

Lahti, R. (2013): Uusperhe lapsen silmin? Luento 4.4.2013. Uusperheneuvojakoulutus, Turku.

Larkela, P. (2013): Mikä on uusperhe? Tutkimuksia ja tulkintoja uusperheistä. Luento 7.2.2013. Uusperheneuvojakoulutus, Turku.

Sahla, M. (2013): Parisuhde uusperheessä. Luento 13.9.2013. Uusperheneuvojakoulutus, Turku.

Mykkänen-Hänninen, R. (2013): Ero- ja yhteistyövanhemmuus lapsen ja vanhemman silmin. Luento 13.9.2013. Uusperheneuvojakoulutus, Turku.